

Institutionen för ekonomi och IT
Avdelningen för medier och design

(Ur)kunden har alltid rätt

**– En studie om plagiat och användandet av
plagiatkontrollsystem vid ett svenskt lärosäte**

Elin Hedlund

Kandidatuppsats, 15 hp

Examensarbete i medieinformatik

Vårterminen 2019

Handledare: Sara Willermark

Examinator: Margareta Borg

DEGREE PROJECT

The customer (Urkund) is always right

Elin Hedlund

Abstract

The purpose of this study was to better understand how the universities in Sweden work to prevent plagiarism, how they use plagiarism detection tools and what knowledge the students have or wish to have about plagiarism. This was studied through interviews with teachers and administration staff from one smaller university in Sweden together with a questionnaire for students attending any university in Sweden.

The study shows that the information about plagiarism can be clearer from teachers according to the students, to prevent plagiarism as far as possible. It also shows that the university is already working to improve the information so that the students in a better way can understand, but it is hard to know how to give the information and what information that the students need. The examined university are using the system Urkund as a plagiarism detection tool and the study shows that teachers in general are satisfied with the system and how they use it. However, some teachers see an opportunity to use the detection tool in their teaching practises but need more knowledge of the system to do so efficiently. The students reportedly know what plagiarism means according to the study, but they do not have a deeper knowledge about it which they want from their universities, especially how the school is handling plagiarism cases and how the plagiarism detection tool works.

The study concludes with recommendations for the universities to improve their work against plagiarism.

Publisher:	University West, Department of Economics and Informatics SE-461 86 Trollhättan, SWEDEN Phone: +46 520-22 30 00 Fax: +46 520-22 30 99
Examiner:	Margareta Borg, HV
Advisor:	Sara Willermark, HV
Subject:	Media informatics
Keywords	Plagiarism, Plagiarism detection tool, Misleading, Preventing, Urkund, Higher education
	Language: Swedish
	Date: June 6, 2019

(Ur)kunden har alltid rätt

Elin Hedlund

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att ta reda på hur ett lärosäte i dagsläget arbetar för att motverka plagiat, hur man använder plagiatkontrollsystem och vad studenterna har för kunskap eller vilken information de känner att de saknar gällande plagiering. Detta undersöktes genom att intervjua lärare och förvaltningsanställda på en mindre högskola i Sverige och även genom en enkätundersökning som gick ut till studenter vid högre utbildning i hela Sverige.

Studien visade att många studenter upplever att informationen från lärare och lärosätet kan bli tydligare för att i största möjliga mån undvika plagieringsfall. Den visar på att lärosätet redan jobbar för att förbättra informationen för studenterna men att det är svårt att veta vad som fungerar optimalt. Studien visar också på hur systemet Urkund används och i vilken grad. De allra flesta lärarna tycker att det är ett bra och användbart system och det känner sig bekväma med användandet, många kan också se en möjlighet till att använda systemet på ett mer pedagogiskt vis men behöver mer kunskap i hur det skulle kunna fungera. Studenterna anser sig veta vad plagiat innebär men en stor del tycker sig sakna mer djupgående information från sitt lärosäte för att få en bättre förståelse i främst förfarande vid upptäckt av plagiat och hur plagiatkontrollsystem fungerar.

Slutligen ges rekommendationer till lärosäten för att kunna utveckla sitt arbete med att motverka plagiering och förbättra kommunikationen mellan lärare och studenter för att minimera plagiatfall.

Utgivare:	Högskolan Väst, Institutionen för Ekonomi and IT 461 86 Trollhättan Tel: 0520-22 30 00 Fax: 0520-22 30 99
Examinator:	Margareta Borg, HV
Handledare:	Sara Willermark, HV
Huvudämne:	Medieinformatik
Nivå:	Kandidatnivå
Nyckelord:	plagiat, urkund, plagiatkontrollsystem, vilseledande, motverkande, högre studier
	Språk: Svenska
	Poäng: 15
	Datum: 2019-06-04

Innehållsförteckning

Abstract	ii
Sammanfattning	iii
Innehållsförteckning	iv
1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Avgränsningar	2
1.3 Bakgrund	3
2 Teori och tidigare forskning	5
2.1 Plagiat	5
2.2 Kontrollsystem och brister	6
2.3 Motverka plagiering	7
3 Metod och material	8
3.1 Intervjuer	9
3.2 Frågeformulär	9
3.3 Etik	11
3.4 Genomförande och analys av data	13
4 Resultat och analys	14
4.1 Motverka plagiat	14
4.2 Upplevelser av kontrollsystemet Urkund	19
4.3 Studenternas syn	24
5 Diskussion	32
5.1 Hanterande av information och plagiatärenden	32
5.2 Metoddiskussion	38
5.3 Rekommendation till lärosäten	39
6 Slutsatser	41
6.1 Rekommendationer till fortsatt arbete	41
Källförteckning	43

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide	45
Bilaga 2: Frågeformulär till studenter	47

1 Inledning

Plagiat och fusk är ett omtalat ämne inom högskole- och universitetsvärlden, medier förefaller publicera mängder av artiklar och reportage om ökande fusk i landet och redovisar siffror på studenter som blivit avstängda eller varnade på grund av fusk och plagiat. Bland annat publicerade Dagens Nyheter en artikel i slutet av september 2018 om kraftigt ökande fusk på svenska högskolor och universitet och de höjer också en varningsflagg för att ny teknik kan göra det ännu enklare att fuska och svårare att upptäcka (Tenfält, 2018). UKÅ:s (universitetskanslersämbetet) senaste rikstäckande undersökning gjordes 2014 och visade hur många vilseledande ärenden som inkom och sedan blev fällda eller varnade av en disciplinnämnd. Undersökningen visade att plagiatärenden mellan 2005 – 2014 ökat kraftigt men att det planar ut och ligger på ungefär samma nivå från 2011, utan att öka mer markant. Den högsta andelen vilseledande som utförs och blir anmälda till en disciplinnämnd är plagiat och fabrikation (Kyrk, P. 2015).

Begreppet plagiat eller "plagiarism" härstammar från 1400-talet men har under senaste decenniet blivit mer aktuellt både genom ett ökat intresse från omgivningen men också för att internet gör det lättare att plagiera genom dess lättillgänglighet (Wager, E. 2014).

Det är svårt för plagiatkontrollsystemen att hinna ikapp och kontrollera alla källor som existerar på nätet. Studier visar även att kunskaper kring plagiat och fusk är bristande hos speciellt studenter och att kommunikationen mellan lärare och studenter är bristfällig (Sariffuddin m.fl. 2017).

För att upptäcka plagiat finns det en mängd olika system som fungerar på ungefär samma sätt, där man skickar in ett digitalt dokument och får tillbaka ett analyserat dokument som visar vilka texter den granskade texten liknar. Några exempel på sådana system är Urkund, Turnitin och SafeAssign by Blackboard. I Sverige är Urkund det mest använda medan de andra två är vanliga i exempelvis USA.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att skapa fördjupad kunskap om plagiering och plagiatkontroll i högre utbildning i Sverige. Inom högre studier är plagiat och plagiatkontroll ett aktuellt och omdebatterat ämne. Högskolor och universitet strävar mot att hålla en hög kvalitet på sin utbildning. Att arbeta förebyggande mot plagiering kan utgöra en del av kvalitetssäkringsarbetet. För att utveckla det arbetet krävs förståelse för studenternas kunskap och perspektiv i plagiatfrågan.

Genom denna undersökning kommer högskolor och universitet få en djupare insikt i hur det ser ut och vilka förbättringar som skulle kunna göras för att förhindra plagiering.

I denna studie är frågeställningarna som följer:

- Hur arbetar lärare och förvaltningsanställda vid en högskola för att motverka plagiat?
- Hur upplever lärare och förvaltningsanställda att kontrollsystemet Urkund fungerar?
- Vad efterfrågar studenterna för information och förfarande av sitt lärosäte relaterat till plagiering?

1.2 Avgränsningar

Studien kommer främst att rikta sig mot systemet Urkund då det är det systemet som används på den högskola som undersöks i studien, men även på många andra högskolor och universitet i Sverige. Andra liknande system kommer alltså inte att tas i beaktning men då många plagiatkontrollsystem fungerar på ungefär samma vis kan det vara möjligt att applicera de förslag till förbättringar som rör Urkund även på andra plagiatkontrollsystem.

Denna studie kommer att avgränsas till lärare och förvaltningsanställda som är verksamma på en mindre högskola i Sverige, men inkludera studenter generellt i landet. Vidare kommer denna studie endast rikta sig mot plagiering för hemtentamen och inte salstentamen då det är inlämningsuppgifter som Urkund främst finns till för. Den utstickande kategorin av anmälda ärenden till lärosätenas disciplinnämnder är, både rikstäckande och lokalt, plagiering och fabrikation vilket gör det mest lämpligt att fokusera på (Kyrk, P. 2015).

1.3 Bakgrund

1.3.1 Urkund

Urkund är ett plagiatkontrollsystem som många lärosäten i Sverige och övriga Europa använder sig utav, dit studenternas texter skickas och analyseras mot en databas av digitala källor för att se om det finns likheter med andra texter som skulle kunna vara kopierat eller inte korrekt refererat till. Urkund som företag definierar plagiat som fall där någon tar någon annans tankar och formuleringar som om de var ens egna utan att ange källa. Det behöver inte enligt Urkund nödvändigtvis handla om textlikhet utan kan lika gärna vara idélikhet eller strukturlikhet. Att använda någon annans text på något vis utan att hänvisa källan i sin egen text är således plagiat (PriInfo, u.å).

Urkund har tre källområden i sin databas – Internet, Förlagsmaterial och Studentmaterial. Under förlagsmaterial är det delvis vissa databaser som har betallösningar där du måste köpa en text för att kunna läsa hela artikeln eller liknande. Det innebär att det inte går att komma undan med att fuska genom att till exempel köpa en text någonstans ifrån och direkt klippa från den då Urkund täcker upp även det. Urkund jobbar även på så vis att man som lärare kan ladda upp specifika källor för en uppgift om så önskas för att på ett bättre sätt säkerställa att studenterna inte rakt av tar från den litteratur som finns med i kursen. De är däremot också tydliga med att det inte finns något system kan täcka allt som existerar idag

men de jobbar frekvent med att uppdatera databasen för att få en så bra kontroll som möjligt för att öka trovärdigheten (Urkund.com, u.å.).

Urkund beskriver sig som ”ett helt automatiserat system mot plagiering och används framgångsrikt på universitet och högskolor i hela Europa” (PriInfo, u.å.).

De tar i samma informationsdokument upp att Urkund som system inte beslutar i vad som är plagiat och inte, de agerar enbart som stöd åt lärare och studenter i frågan. Urkund jämför textlikhet och ämneslikheten genom att skicka ut rapporter till läraren med markeringar och procentsatser på likhet med andra dokument i databasen. De är också noggranna att påtala att det först är efter en ordentlig granskning av den utskickade rapporten som det går att urskilja en möjlig misstanke till vilseledande eller inte (PriInfo, u.å.).

1.3.2 Högskoleförordningen

Alla statliga lärosäten, både högskolor och universitet, måste följa högskoleförordningen. Där fastställs att alla disciplinära ärenden som utretts skall hanteras av en disciplinnämnd, som enligt förordningen ska finnas vid varje lärosäte. Enligt högskoleförordningen kapitel 10 står det hur och när en högskola eller ett universitet bör vidta disciplinära åtgärder och även på vilket sätt de bör hanteras. Högskoleförordningen beskriver hur ett disciplinär förfarande bör gå till, när åtgärder ska vidtas, vad som händer när åtgärder vidtagits samt hur man som fälld kan överklaga (Högskoleförordning 1993:100, 10 kap).

2 Teori och tidigare forskning

2.1 Plagiat

Det finns olika typer av plagiat och olika anledningar till att man som student plagierar. Plagiat innebär att man tar någon annans verk och gör det till sitt eget. Internet skapar en lättillgänglighet till texter och verk och det blir därigenom enklare att plagiera. Det är också lättare att idag upptäcka plagiat då det finns mängder av olika plagiatkontrollsystem och andra liknande tjänster på internet (Wager, E. 2014). Ofta definieras plagiat som "litterär och intellektuell stöld" (Vehviläinen m.fl., 2017. S.2-3), där skribenten skriver av någon annan och utger sig vara den som skrivit det utan att erkänna författaren bakom originaltexten. Ordet plagiat kommer från det latinska ordet *plagium* som betyder kidnappning men kopplas i dagens samhälle till oärliga handlingar i samband med författare och Copyright. Plagiat kopplas inte bara med oärlighet utan också till fusk, till exempel att genom fusk få någon att tro att det är ens eget verk (Vehviläinen m.fl. 2017).

Enligt Ulum (2011) finns det tre olika huvudsakliga former av plagiat. Dessa är 1) Att kopiera delar eller hela meningar utan att citera författaren; 2) Ta inspiration från en text utan att ta i beaktning att det faktiskt är någon annan som skrivit meningen med texten, men att ändå referera till källan; Och slutligen 3) Att skriva om meningar från en text utan att referera till källan (se Sariffuddin m.fl. 2017, s. 173). Det finns många anledningar till att studenter plagierar, vissa är ovetandes om att det man gör är plagiat medan andra aktivt försöker komma runt en plagiatkontroll, kanske av lathet eller tidsbrist. En del anledningar är mer alarmerande än andra och vissa är mer lätthanterliga och lättare att arbeta bort och förhindra. Enligt Aryani (2013) kan man dela in anledningarna till plagiering i 5 faktorer:

1. Personen som plagierar tror inte på sig själv och sin förmåga att lyckas.
2. Lathet, personen orkar inte göra det på rätt sätt.
3. Svårighet att hitta bra referenser.
4. Att klippa och klistra på grund av lättillgängligheten på internet.
5. Personen är inte medveten om reglerna kring plagiat och vad plagiat är.

(se Sariffuddin m.fl. 2017, s. 173)

2.2 Kontrollsystem och brister

Plagieringskontrollsystem så som Urkund har än idag en stor brist enligt både Sariffuddin m.fl. (2017) och Wager (2014) då systemen bland annat inte kan hitta likheter med källor på andra språk. Detta innebär att det som översätts från en originaltext in i någons enskilda arbete inte går att härleda tillbaka på ett bra sätt. Det utgör ett ganska stort hål i systemen och gör det svårare för lärare att upptäcka och påvisa plagiat (Wager, E. 2014).

Generellt fungerar de flesta program på liknande vis i algoritmer men de har lite olika databaser att utläsa mot och de är mer eller mindre stabila. Wager (2014) menar generellt att det finns meningar som är kopplade till varandra som då blir markerade i systemen. Googlar du en vanlig mening i ett stort ämne så kan du till exempel få 60,000 träffar vilket innebär att det är en vanlig formulering och då bör det inte heller räknas som plagiat. Många plagiatkontrollsystem läser in dessa meningar och indikerar på matchningar från flera källor och därför är det så pass viktigt att läraren kontrollerar mer noggrant och inte bara antar att det är plagiering av något slag (Wager, E. 2014).

Chaudhuri (2008) antyder att användningen utav plagiatkontrollsystem kan motverka plagiering som idag är ett problem och även en informationsbrist. Att låta studenterna använda systemet som hjälpmedel och komplement gör att förståelsen ökar och studenter blir bättre på sin hantering av källor och källhänvisning (Chaudhuri, J. 2008).

Henriksson menar i sin bok (2008) på att olika kontrollsystem har sina för- och nackdelar men att det däremot aldrig kan ersätta en lärares ämneskunskap. Hon menar även på att en googlesökning kan fungera lika bra många gånger om man som lärare ser någonting misstänksamt. Då kan man kopiera in den fras eller mening som verkar vara taget från någonting annat så får man upp alla dokument som innehåller den meningen och kan jämföras djupare med studentens dokument. Därigenom kan även lärare få fram plagiering utan kontrollverktygen, dock är det lite mer tidskrävande om det skulle göras med alla inlämnade texter och det är inte alltid tydligt kopierat (Henriksson, 2008).

2.3 Motverka plagiering

För att motverka och förhindra plagiering behöver alla parter, både studenter och lärare, ha en gemensam bild om vad plagiering är och innebär. I teorin är det så det behöver fungera för att på bästa sätt förhindra plagiat. I praktiken har studenter och lärare dock en splittrad uppfattning om vad plagiering är och innebär, även mellan lärarna är skillnaderna stora vilket skapar konflikter och missförstånd (Sariffuddin m.fl. 2017). Många studenter har svårt att se vad som är plagiering och hur det är likställt med att fuska medan lärare har en tydlig uppfattning. Det är även många studenter som inte anser att kopiering av texter från nätet är plagiering. Det är därmed konstigt att informationen till studenter är så bristfällig så de tror sig kunna kopiera och klistra in text utan att det ska anses som fusk (Kutz m.fl. 2011). Detta skapar en barriär mellan studenter och lärare och ger en stor öppning för missförstånd däremellan och där med fler som kan fastna i plagiatkontroller (Sariffuddin m.fl. 2017). Enligt Sariffuddin m.fl. (2017) förstår inte studenter i allmänhet allvaret i det "akademiska brott" de faktiskt begår genom att inte källhänvisa och erkänna författaren till källan. Kunskapen kring detta är hos studenter ytterst bristfällig men det går också att säga att studenterna är nonchalanta angående plagiering. De vet inte bättre så de gör lite som de vill och tror är rätt istället för att ta reda på vad som faktiskt är rätt. En nämnvärd detalj i detta är att många studenter som plagierar inte känner någon ånger när det uppdagas, en faktor till det kan vara att studenten i fråga inte visste att det var fel från början och därav enligt denne själv inte har något att ångra (Sariffuddin m.fl. 2017).

Henriksson (2008) ger bland annat tips på hur man som lärare kan säkerställa att informationen når fram till studenterna på rätt sätt, bland annat att man låter studenterna tillsammans med lärare i kursen diskutera plagiat och korrekt källhänvisning för att sedan kunna använda teorin rätt i praktiken. För att kunna motverka plagiat krävs det att lärarna blir motiverade till att göra förändringar i det pedagogiska arbetet och att man ger rätt information på rätt sätt. I början av ett nytt program eller en ny kurs är det väldigt mycket skriftligt material som ges till studenterna och därav räcker det inte att hänvisa till det skriftliga materialet enbart

då studenterna generellt inte tar till sig det, informationen bör i största möjliga mån även tas upp muntligen för studenterna för att se till att informationen är nog tydlig. Man bör som lärare för att förhindra plagiering främja lärprocesser genom examinationer, undervisningsmaterial och upplägg av kurser (Henriksson, 2008)

Man kan få uppfattningen att lärare har det lätt som sitter på andra sidan och bedömer studenter och deras texter men problematiken i detta finner man i det som tidigare nämnts: bristfällig kommunikation och bristfällig gemensam syn på plagiering. Enligt en undersökning av Vehviläinen m.fl. (2017) är en indikation eller anmälan av plagiering någonting som kräver tid för reflektion. Det är mycket som kan vägas in i fråga om studenten bör anmälas för plagiering eller om det är något annat som kan göra att studenten lär sig vad som är rätt eller fel. I undersökningen uttrycker lärare att det behövs en öppenhet och dialog kring plagiat men att enskilda fall självklart måste tas om hand med försiktighet då det kan vara riktigt känsligt, dock inte av en ensam lärare. Lärarna uttryckte även i undersökningen att plagiatkontrollsystem är väldigt bra och användbart då det förenklar arbetet avsevärt. Även lärare behöver support från mer kunniga i frågan för att känna att de utför sitt jobb rätt (Vehviläinen m.fl. 2017).

3 Metod och material

Denna studie bygger på en metodkombination med fokus på kvalitativ forskning med inslag av kvantitativ forskning. För denna studie är en metodkombination fördelaktig då det kan ge en större helhetsbild i vad i detta fall både lärare och studenter tycker om Urkund och plagiatkontrollsystem och även hur man tycker informationen fungerar både som lärare/anställd och student. Det kan även ge en ökad träffsäkerhet och det tillsammans med en större helhetsbild kommer hjälpa i utvecklandet av analysen (Denscombe, 2016). Forskningsmetoderna som använts för denna studie är intervjuer och frågeformulär.

3.1 Intervjuer

Eftersom uppsatsen syftar till att undersöka hur lärare och förvaltningsanställda idag jobbar med systemet Urkund och plagiatkontroll, samt hur information förmedlas till studenter, har jag använt mig utav metoden intervju. Det ger mig möjlighet till att få en större förståelse för hur det i dagsläget fungerar och vad lärare och förvaltningsanställda har för syn på systemet och dess användbarhet samt hur de tycker att informationsflödet med och mot studenterna angående plagiering och fusk fungerar. Det ger även en större möjlighet att få utvecklande svar för att få så bra material att använda och så bra grund som möjligt. Intervjuer är en metod som är väldigt tidskrävande men som ger ett värdefullt djup i deltagarnas åsikter och synpunkter (Denscombe, 2016).

Intervjuguiden (se bilaga 1) bygger på semistrukturerade frågor som anpassas utefter vem det är som intervjuas och vilket sätt denne arbetar med plagiatfrågor och systemet Urkund. Frågorna kommer att vara förberedda men ordningen kan komma att ändras under intervjuens gång och vissa frågor formuleras ibland om eller tas bort beroende på vad som sägs i intervjun (Denscombe, 2016).

3.1.1 Urval

Intervjuerna innefattar lärare och förvaltningsanställda då det är de som jobbar med systemet och med studenterna, det är de som är verksamma inom området och har den nödvändiga informationen för denna studie.

Varför intervjuerna fokuserar på lärare och förvaltningsanställda beror på att det krävs en djupare förståelse i hur man på högskolan arbetar med examinationer och Urkund för att kontrollera plagiat samt hur man arbetar förebyggande för att på bästa sätt undvika plagieringsfall.

3.2 Frågeformulär

Då uppsatsen handlar om hur man kan jobba med Urkund för att förebygga plagiering och hur informationsflödet fungerar i dagsläget behövs det även undersökas vad studenter anser om Urkund och plagieringskontrollen samt vad de anser sig få för information och om det saknas någon information från högskolan/universitet. För att

ta reda på vad studenterna tycker och tänker görs ett frågeformulär i form av en enkät. Det kommer att ge en breddad förståelse i hur vedertaget begreppet plagiat är bland studenter och hur mycket man tycker sig veta om det, samt om man tycker sig sakna någon väsentlig information. Svaren kommer inte bli lika djupa som i intervjuer men det ger mer information om vad gemene student vet eller tycker om specifika frågor kring just plagiat. I jämförelse med intervjuer är frågeformulär ett tidseffektivt alternativ där man kan samla in mycket data på kort tid och det är relativt enkelt att arrangera, vilket gör det lämpligt till denna typ av informationsinsamling, där det behövs en bred förståelse i vad gemene student vet (Denscombe, 2016).

Det är viktigt att förklara syftet med undersökningen och ge en förklaring på varför man vill ha den information man söker för att påvisa att det är av vikt att svara sanningsenligt. Genom att förklara det kan det ge respondenten ett starkare förtroende så personen vågar svara så sanningsenligt som möjligt enligt deras uppfattning (Denscombe, 2016).

Enkäten (se bilaga 2) är uppbyggt på frågor som baseras på tidigare forskning och teorier i kombination med frågeställningar från en transkriberad pilotintervju med en lärare. Med hjälp av de frågor som ställs i frågeformuläret så kommer det tillsammans med materialet från intervjuerna kunna svara på de frågeställningar som ställs i denna undersökning.

3.2.1 Urval

Enkäten är till för att få en bred bas att utgå ifrån: hur kunskapen generellt ser ut hos studenter och vilken information de anser sig få respektive sakna från högskolan/universitet. Frågeformuläret går ut till studenter i hela Sverige men med största tyngd på den mindre högskola som är undersökt i studien. Det kan göra att det går att visa på skillnader mellan olika högskolor/universitet i hur studenter upplever kommunikation och information angående just plagiat. Varför frågeformuläret riktar sig enbart mot studenter är för att separera lärare/anställda och studenter och se om det skulle finnas någon koppling eller differens mellan

åsikter och upplevelser. Speciellt i frågan om information och kommunikation angående plagiat.

3.3 Etik

Forskningsetik är någonting som enligt Denscombe (2016) är viktigt och grundläggande för en forskare och inget en forskare egentligen kan välja bort. Forskare förväntas ha ett etiskt förhållningsätt till sin forskning och sina metoder för att inte på något sätt genom en privilegierad position utnyttja de som studeras. Det är någonting jag i denna studie tagit i stor beaktning till i såväl intervjuer som frågeformulär online. Det finns fyra forskningsetiska principer som vetenskapsnämnden belyser i sitt dokument *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* (u.å) som jag under studiens gång tagit hänsyn till.

1. Informationskravet – Alla respondenter ska noggrant informeras om hur deras uppgifter och information kommer att användas och sparas och att det är frivilligt att delta samt att de när som helst kan välja att dra sig ur, utan att det ska påverka studien (*Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, 2002). Detta har jag informerat respondenten om innan varje intervju för att säkerställa att de vet vad de går med på och att de vill delta. Att informera om att studien är frivillig är något jag kan ha varit mindre tydlig med men då de som intervjuats har en god kunskap om forskningsetik och själva valde att tacka ja på förfrågan så har jag god anledning att tro att de kände sig bekväma i medverkandet och att de vågat säga ifrån om de inte längre ville medverka.
2. Samtyckeskravet – Alla deltagare i en studie har själva rätt att bestämma över sin påverkan. Detta säkerställs genom att forskaren säkerställer inhämtar deltagarens samtycke i någon form (*Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, 2002). I denna studie gjordes det genom en muntlig överenskommelse baserat på dessa 4 punkter.

3. Konfidentialitetskravet – De som ingår i studien ska hanteras konfidentiellt och de personliga uppgifter som finns ska i allra högsta grad hanteras på ett sådant sätt så ingen obehörig kan ta del utav den, detta innebär att tillexempel anonymisera respondenter till den grad att det inte går att ta reda på vem det är (Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, 2002). De personer som ingår i denna studie anonymiserade så det inte går att ta reda på vem som deltagit i studien och de informerades innan om att svaren skulle anonymiseras. Två av respondenterna uttryckte svårigheter med att anonymiseringen baserat på de svar som gavs eller arbetsuppgifter de har, de gav då sitt godkännande för användning utan att anonymiseras om så skulle behövas.
4. Nyttjandekravet – Det ska tydligt framgå att informationen som samlas in av respondenterna enbart ska användas i forskningssyfte och inget annat (Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, 2002). Detta klargjordes i den muntliga informationen som gavs innan intervjuerna.

3.4 Genomförande och analys av data

Intervjuerna utfördes av en person och det genomfördes totalt 8 intervjuer där vardera var ca 30–65 minuter lång, därefter transkriberades, anonymiserades och analyserades de. I analysarbetet var fokus på likheter och skillnader i lärares och förvaltningsanställds syn på samt användning av Urkund liksom fusk och plagiat. Alias och arbete för respektive respondent finns i tabellen nedan.

Frågeformuläret som gick ut mot studenterna fick 109 svar varav 63 svar är från högskolan där intervjuer gjorts. Resterande svar är från 14 andra lärosäten inklusive en geografisk spridning från Luleå Tekniska Universitet i norr till Linnéuniversitet i söder. Svaren sammanställdes genom det inbyggda verktyg som finns i Google forms, och fritextsvaren analyserades mer likt intervjuerna, med fokus på vad som var gemensamt respektive vad som stack ut.

Respondenter - Alias	Lärare/examinator eller förvaltningsanställd
Kim	Lärare/examinator
Eli	Förvaltningsanställd
Charlie	Lärare/examinator
Alex	Lärare/examinator
Max	Lärare/examinator
Cameron	Förvaltningsanställd
Love	Lärare/examinator
Mika	Lärare/examinator

4 Resultat och analys

4.1 Motverka plagiat

På den högskola där lärare och förvaltningsanställda är intervjuade är kontrollsystemet Urkund det system som tillhandahålls av högskolan för att kontrollera texter mot plagiat. Hur man de facto använder systemet på kurs- eller individuell lärarnivå kan se lite olika ut beroende på allt ifrån hur examinationen är utformad till examinatorns personliga åsikter, kunskap och rättningsprocess. Oftast ser det ganska lika ut på varje enskild institution kring hur man använder Urkund, vilka metoder man använder för examinationer och hur man arbetar för att förhindra plagiat. Hur man sedan ger information utöver kurs-PM är upp till enskild lärare, det finns riktlinjer och tips men inga definitiva hållpunkter. De flesta lärare och även förvaltningspersonal menar på att kommunikationen är viktig för att ge studenterna rätt verktyg men att kommunikationen alltid kan bli bättre och tydligare.

”I kurs-PM har vi alltid med en text kring vilseledande och det är ju den texten som finns i våra riktlinjer så att den är ju bara kopierad in för att vi ska säga samma sak varje gång och samma sak överallt. Och sen får dom information om Urkund under första kursen och vad som händer och jag tar det muntligen också då med studenterna. /.../ Sen vet man ju inte hur som du säger hur mycket som når fram då, det vet man ju aldrig.”

- Max, lärare och examinator.

4.1.1 Kommunikation och information

Majoriteten av lärarna menar att det finns stora delar i den information som ges till studenterna som kan ges på annat sätt eller att de kan vara tydligare. En av lärarna, Kim, anser dock att den informationen som ges för det programmet hen jobbar på är tillräcklig.

(Ur)kunden har alltid rätt

”Den nödvändiga informationen finns. Och det är lätt att länka till den. /.../ Informationen finns och det är egentligen bara att se till att studenterna tar del av den.”

- Kim, lärare och examinator.

Kim menar att det bara är att se till att studenterna tar del av den informationen som finns, att informationen i sig är bra och inte är så svår att hänvisa till. Love däremot tycker att det vore på sin plats att påminna mer om plagiat, kanske i varje kurs, om att materialet går via Urkund och att det inte är någon idé att fuska och egentligen direkt onödigt. Det finns alltså en delad uppfattning kring om den information som ges är tillräcklig eller ej.

Även Eli från förvaltningen tror att informationen till studenterna definitivt kan bli tydligare, och att man skulle kunna hitta andra lösningar till att ge informationen.

” Så jag funderar på att göra korta filmer, mycket utifrån min erfarenhet, inte så mycket det här är plagiat utan det här ser jag som faror, alltså fallor för studenter”

- Eli, förvaltningspersonal

Eli vill ge mer information om vad man främst missar som student på ett ”nyttänkande” vis, och hur man som student på bästa sätt kan jobba för att undvika att omedvetet fastna i en plagiatkontroll. Hen vill visa studenterna den mer djupgående informationen som studenterna lätt missar eller inte tänker på som då blir likt en fälla som egentligen är lätt att undvika med kunskap.

Cameron på förvaltningen menar att de flesta studenterna har fått informationen och säger sig veta om den i de allra flesta fall. Däremot kan informationen i vissa fall brista där läraren varit allt för otydlig och det kan därigenom också fela i den djupare förståelsen för studenter. Studenterna har hört vad plagiat är, att man inte får göra det men inte hur man bör arbeta för att undvika det och vad det faktiskt innebär.

”Dom allra flesta säger ändå att dom har fått information och så, en del har fått lite dålig information och det kommer ju också fram då, i dom

(Ur)kunden har alltid rätt

undersökningarna som juristen gör eller om man kommer som student till disciplinnämnden. Så kan det vara så att ibland har läraren slirat i den muntliga informationen eller kanske inte vart riktigt klar och tydlig i dom skriftliga underlagen man lämnar ut i samband med kurs eller kursPM.”

- Cameron, förvaltningspersonal.

Däremot menar Cameron att studenter inte har fått någon kunskap i handling på de viset att man inte förstår den djupare innebörden i sitt eget arbete. Det kan innebära att man tror att det är okej att kopiera in och ytligt skriva om texter, att direkt översätta från ett annat språk eller att inte referera rätt. Man förstår grundläggande principer som att klippa och klistra från någon annans text inte är okej. Att däremot skriva om en text utan att hänvisa till den är inte lika tydligt och därav reflekterar inte studenten över det på samma sätt, studenterna menar då oftast på att dom inte trodde det skulle bli så likt. Den teorin om bristande djupare förståelse går att koppla till Kutz m.fl. (2011) som menar att barriären mellan lärare och studenter förstärks när lärare tycker sig ha helt klart för sig vad plagiering innebär medans det inte förmedlas på rätt sätt till studenterna. De belyser i sin studie att det är konstigt att lärarna inte är mer noggranna i att förmedla deras definition av plagiat för att i största möjliga mån motverka att studenterna plagierar (Kutz m.fl. 2011). Däremot menar Kutz m.fl. (2011) i sin studie att studenterna i allmänhet tror att det går att klippa och klistra och att de är helt omedvetna om allt som har med plagiering att göra. Där skiljer sig deras studie med vad bland annat Cameron och Eli säger då de menar att det i alla fall finns en generell kunskap om plagiat hos studenterna, de är alltså inte helt omedvetna om vad som gäller.

4.1.2 Examinationernas utformning

Förutom att kommunikationen generellt kan förbättras så har de flesta lärarna enligt intervjuerna tankesättet att det bland annat är examinationernas utformning som behöver tänkas igenom noggrant. Som lärare kan man ”lura” in studenterna på fel

bara, att det går att skapa uppgifter som är lätta att plagiera och som med dålig information i anslutning till uppgiften nästan kan uppmana till plagiat. Det är lärare och förvaltningsanställda helt överens om att man behöver tänka på och granska för att i första hand förhindra plagiering. Att hemtentor ska vara genomtänkta och inte bestå av korta svar-frågor utan mer komplexa frågor som kräver längre och mer unika svar. Hemtentorna kanske till och med bör vara kopplade till händelser och erfarenheter studenten själv har fått från till exempel verksamhetsförlagd utbildning (VFU) eller fallstudier och liknande. Det gör att det är svårare att ta någon annans uppgift och göra till sin egen, och om en student ändå försöker så är det lättare att se att det inte är studentens egna ord, tankar och erfarenheter.

”Om många uppgifter handlar om att man ska återge, återberätta och beskriva. Då inbjuder ju det till att dels ta reda på eller se hur nära man kan gå en kursbok och sen se, är det någon annan som fått en liknande uppgift. Men om man däremot mer är ute efter om det ska jämföras eller ta ett fall från din praktik – lärarstudenter tillexempel. Eller från om man har erfarenhet från arbetslivet på något annat sätt. Att uppgiften går ut på att man ska studera en process. Vi har ju massor med sådana arbeten.”

- Mika, lärare och examinator.

De flesta lärare resonerar på ungefär på samma sätt som Mika. Däremot finns en skillnad i hur man som lärare och examinator väljer att tänka kring examinationen, vissa gånger menar en del lärare, är det mer rimligt att göra om det som kanske tidigare varit en hemtentamen till en salstentamen istället. Där får man begränsad tid, begränsade resurser och studenterna kan inte prata med varandra. Charlie är inne på att det definitivt kan bero på hur uppgiften är utformad och att man som lärare och examinator i många fall bör fundera över om det vore bättre att ha en salstenta istället för en hemtenta för att inte bädda för plagieringsmöjligheter.

(Ur)kunden har alltid rätt

”Inte salstenta. Dom är egentligen bara som så att, det man pluggar in och kanske kommer ihåg att svara på. Det blir ingenting av process på det här. Därför så, mångt och mycket andra typer utav uppgifter.”

- Kim, lärare och examinator.

Kim är ensam i denna undersökning i åsikter angående salstentamen gentemot hemtentamen då han menar på att man egentligen bara visar att man som student kan komma ihåg saker under en tid och inte hur man sätter teorin i handling eller in i verkliga situationer. Det blir bara ett inlärningsmoment utan koppling och reflektioner kring processen och lärandet i stort. Däremot är hen inne på att det fortfarande är svårt att göra examinationer på rätt sätt och att det krävs genomtänkta lösningar för att det ska gå till på rätt sätt och bli rättvist examinerande och inte för lätt och inbjudande till att fuska. Där är alla lärare på samma spår.

Det är tidskrävande för lärarna att utforma någonting som är bra och hållbart och som är tillräckligt för att examinera studenterna på. Lärare och examinatorer i högre utbildning har ofta olika uppdrag där det är en viss procent, mer eller mindre beroende på hur mycket man forskar och vilka andra uppgifter man har, som man har till undervisning. Undervisning och examination ska hålla en god kvalitet men det är svårt att få alla bitar att falla på plats för att dessutom jobba för att motverka plagiering. Kim är inne på det spåret att det är lätt att säga hur man bör tänka, och ska göra men i praktiken är det inte alltid så lätt.

”Det är alldeles för många kurser som bara består av inlämningsuppgifter. Det är svårt att hitta bra former för examination.”

- Kim, lärare och examinator

Genom att prata med studenterna och lyfta vad som är viktigt att tänka på för att klara kursen på rätt sätt, ha en öppen dialog under kursen men också efter kursen, fråga om någonting var otydligt. På det sättet får man enligt Henriksson (2008) veta vad studenterna anser om kurslitteraturen, undervisningen och examinationer. Man

får också veta om de är rimliga i koppling till lärandemålen, eller om lärandemålen är för otydliga på något vis, liksom att under kursens gång se över varför viss litteratur är viktig för att nå lärandemålen. På det viset kan man få feedback som lärare men också ge studenterna den information de behöver för att klara kursen på ett bra och rättvist sätt. Att gömma information för studenterna är oftast inte rätt väg att gå (Henriksson, 2008).

4.2 Upplevelser av kontrollsystemet Urkund

4.2.1 Användandet av Urkund i dagsläget

För att på djupet kunna förstå och undersöka hur lärare och förvaltningsanställda upplever systemet Urkund och dess funktioner krävs det en förståelse för i vilken grad och på vilket sätt som systemet används i dagsläget. Det är som tidigare nämnt lite olika beroende på vilken institution man jobbar och hur examinationen är upplagd. Generellt så går de flesta inlämningsuppgifterna genom Urkund men lärarnas åsikt angående systemet skiljer sig lite och kan påverka i vilken grad det används. Mika menar på att de låter allt som studenterna skriver gå igenom Urkund, åtminstone allt som är examinerande. Medan Kim har ett annat sätt att använda det på beroende på kurs.

”På lite olika sätt, beroende på hur du som kursansvarig lägger upp kurserna. I många fall så kan jag inte använda Urkund. /.../ Det är egentligen bara på två kurser som jag använder Urkund.”

- Kim, lärare och examinator.

Kim anser att det är beroende på hur kursupplägget är, om man jobbar processinriktat eller om man jobbar produktinriktat. Detta går in på summativt eller formativt lärande som Andersson m.fl. beskriver i sin rapport (2018) där summativt lärande är mer kontroll av kunskap med ett prov i slutet av en kurs till exempel för att kontrollera kunskapen. Formativt lärande är istället en process där man genom kursens gång mäter kunskapen hos en student i form av till exempel en uppgift man bearbetar under en längre tid och lär sig med hjälp av feedback och kritik (Andersson

m.fl, 2018). Kim menar alltså att om man jobbar summativt är det klart att Urkund går att använda då man enbart examinerar ett resultat. Använder man sig av formativ bedömning, alltså mer processinriktat så är det svårare att använda sig av Urkund då kontrollsystemet kommer ge varning på texter om man bearbetar dem under kursens gång och skickat in en sak flera gånger eller om man jobbar online och öppet med sina texter. Det innebär enligt Kim att det snarare bara skrämmer studenterna och att hen som lärare inte får ut någonting av vikt från systemet i så fall, det fyller ingen funktion.

” Den ena är en kurs där man ska skriva en vi kallar det en artikel men låt det vara en litteraturbaserad essä. Men den har formen av en artikel och där lämnar man in sitt utkast till essä och får själv tillbaka resultatet och det resultatet tar man med sig till ett handledningstillfälle i en grupp och berättar om resultatet och vad man tror att eventuella träffar och sånadär saker beror på.”

- Kim, lärare och examinator.

Här använder hen Urkund som ett självvärderingsinstrument och ett pedagogiskt verktyg för att lära studenterna både hur det ser ut och hur man bör arbeta för att undvika plagiering på bästa sätt. Kim är förvisso ensam i denna undersökning om att ha det synsätt och användningsområde av Urkund.

”Det är ett bra avkänningsystem så sett, att det ändå ger en indikation. I dom allra flesta fall så kan man nöja sig med att utgå ifrån Urkund och titta på själva rapporten men i några fall är det också bra att lägga upp domhär textdokumenten bredvid varandra och titta på det visuella perspektivet. /.../ Är det en misstanke så brukar jag alltid ta upp grunddokumenten.”

- Alex, lärare och examinator.

Det är mer vanligt att lärare använder systemet Urkund så som Alex menar, som en indikator för om det finns några misstankar till plagiering och därefter gå in djupare i rapporten. De allra flesta lärare anser att systemet fyller sin funktion och är till bra

hjälp under rättningen, om än det inte är helt fläckfritt och kanske går att applicera på mer nytänkande sätt i en del kurser.

4.2.2 Lärares analys av Urkunds rapporter

Hur mycket och när man väljer att analysera urkundsrapporten för varje enskild examination är lite olika. Vissa examinatorer väljer att titta närmare på rapporterna endast när Urkund varnar för högre procentsatser medan andra alltid går igenom rapporterna då de menar att procenten kan vara missvisande ibland.

”Oavsett hur liten procent det är vi ser så behöver man gå in och titta vad är det. Är det bara 5% så kan det vara ett stycke som är helt plagierat men det kan också vara en litteraturlista eller styrdokument eller någonting sådant.”

- Charlie, lärare och examinator.

Det Charlie menar är att oavsett procentsats så kan det finnas plagieringar och då behöver man gå in och titta på träffpunkterna som Urkund hittar. Oftast är det ingenting men det kan också vara ett stycke som är i stort sett är klippt och inklistrat från något annat dokument. Därför kan man inte förlita sig på procentsatsen om än det är en bra indikator. Är det utslag på över 20% så granskar alla lärare i denna undersökning mer noggrant på vad träffarna är, men det kan vara beroende på hur uppgiften är upplagd hur många träffar man får så det är väldigt olika från uppgift till uppgift. Detta är även Urkund själv noga med att påpeka, att rapporten examinatorn får inte är varken ett rättat dokument eller ett avgörande om någonting är plagiat (PriInfo, u.å). Rapporten visar rätt och slätt textlikhet mellan originaldokument och de källor som Urkund har i sin databas men det är upp till examinatorn att läsa igenom och granska resultatet, det kan lika gärna vara referenslistans eller frågorna från uppgiften som är träffpunkten och då är det förstås inte plagiat. Urkund är tydliga med att det är ett hjälpmedel för lärare och examinatorer och inte ett rättningssystem (PriInfo, u.å).

(Ur)kunden har alltid rätt

”Dom arbeten som jag ska bedöma och som då, det har vi ju som struktur, i vår struktur nu att alla arbeten går igenom Urkund och lämnas in via vår lärplattform och går via Urkund och då tittar jag på dokumenten om det är väldigt mycket, ger väldigt mycket utslag. Då går jag in och granskar eller analyserar materialet. Annars så släpper jag det så att säga, om det är väldigt låga procenttal.”

- Max, lärare och examinator.

Max använder det inte riktigt på samma sätt som Charlie, ingen av dom gör fel enligt Urkund eller högskolans riktlinjer och förordningar i någon mening egentligen men man skulle kunna säga att Max litar mer på studenten eller på uppgiftens utformning. Båda använder systemet precis som Urkund själva rekommenderar men man har lite olika syn på vilken betydelse procentsatsen har. I slutändan är alla överens om att Urkund inte är någonting definitivt utan att man som examinator alltid behöver gå igenom materialet innan man kan anmäla det som plagiat eller avskriva det. Mika uttrycker det som att Urkund inte är någon ”rättningsautomat” som spottar ut ett resultat som antingen är godkänt, underkänt eller plagiat utan man måste alltid som lärare gå djupare in i rapporten och själva examinationsdokumentet för att kunna godkänna, underkänna eller anmäla materialet.

”Det jag tycker Urkund verkligen gör, Urkund är en ingång. Urkund visar på samband, tydliga samband.”

- Eli, förvaltningsanställd

Eli sätter ord på hur man ska se på Urkund, Urkunds rapporter visar på samband mellan olika dokument, tydliga samband. Det är som nämnt ovan en indikator som belyser textlikheter och det är det man bör använda systemet till. Kim är inne på att det inte är så användbart för hans sätt att examinera sina studenter, då rapporterna i så fall skulle belysa och indikera på studentens tidigare inlämningar och texter som gjorts i samma kurs och blir därav av mer arbete för examinatorn för mindre resultat.

4.2.3 Brister och förbättringsmöjligheter i Urkund

Majoriteten av de intervjuade tycker, som nämnt ovan, att systemet fyller sin funktion och är användbart men det finns definitivt brister och förbättringsmöjligheter i systemet. Det i princip alla påpekar, både lärare och förvaltningspersonal, är att det finns hål i Urkunds databas. Urkund har trots allt enligt många intervjuade en ganska stor databas och man sedan hösten 2018 kan lägga in sina egna källor men systemet täcker upp långt ifrån allt. Många gånger känner examinatorn igen sina egna källor i texterna medan Urkund inte gett utslag på det. Det gäller som lärare att vara medveten om dessa brister för att vara så noggrann som möjligt i rättningsprocessen, och som nämnt tidigare, inte förlita sig på Urkund till hundra procent. Sen menar några lärare på att det vore bra om man hade kunnat ställa studentens egna texter mot varandra, om man kunde upptäcka förändringar i hur någon skriver. Då kanske man lättare skulle kunna se om någon annan skrivit en students arbete, vilket förmodligen inte händer så ofta men det är sådant man inte vet.

”Kanske att texttyper, sättet att skriva som student, om det ändrar sig. Att man skulle få signaler på det, det hade vart bra. Här är någonting som inte stämmer med studentens tidigare sätt att uttrycka sig. /.../ Att man upptäcker omkastningar också, eller att man upptäcker att man har använt synonymer till exempel. Men det kanske är jättesvårt, jag vet inte. Men det vore ju skitbra om det var så. Om man kunde identifiera omkastningar gentemot andra texter.”

- Charlie, lärare och examinator.

Charlie påpekar att det gärna hade fått finnas en funktion som känner av omkastningar i ord mer än det gör i dagsläget, så det syns mer när man försökt skriva om någon annans text. Det är även några lärare och förvaltningspersonal som uttrycker att systemet verkar vara lite varierande då den ibland markerar stora textstycken om än det är omkastningar av ord medan systemet vissa gånger inte alls markerar liknande fall i samma omfattning eller på samma sätt. Detta kan ibland vara lite förvirrande.

”Ja dom indikerar, det missas en del, saker som jag tycker är väldigt likt som inte markeras. Det är svårt att se varför, men jag har svårt att se att vi skulle missa hela plagiat på grund utav det.”

- Eli, förvaltningsanställd.

Det Eli menar är att Urkund inte tar allt, det finns hål. Däremot är hen tveksam till att det skulle göra att man missar de som uppenbart plagierat. Det finns en kluvenhet i det för om Urkund skulle vara mer känsligt så skulle det bli väldigt mycket utslag i rapporterna, även i de som inte är plagiat. Det skulle då bli mer att gå igenom för lärarna och mer att sålla bort, därför är det svårt att vara alltför noggrann i systemet. Inga system är vattentäta men så länge det bearbetas och utvecklas med tiden så är det ett fungerande system som känns användbart för majoriteten.

4.3 Studenternas syn

4.3.1 Information och vetskap om plagiat och systemet Urkund

Alla som svarat på enkäten tycker sig veta vad plagiat är men det finns inga mer utvecklande svar än så. De flesta har också hört talas om systemet Urkund men inte alla, det är 8 studenter som inte vet vad det är. Det kan bero på att alla högskolor/universitet inte använder sig av just Urkund som kontrollsystem utan har någonting annat. 4 av de 8 studenter som uppger att de inte har hört talas om systemet studerar dock på den högskola där lärarna intervjuats och där Urkund används som standard för plagiatkontroll på lärosätet och enligt lärare används frekvent.

Studenter anser sig i ganska stor grad informerade angående plagiat av sin högskola/universitet men det är här det börjar skilja sig lite mer i svaren. Det är enligt enkäten ca 72% av studenterna som svarat som anser sig vara välinformerade av sin högskola/universitet, det är ca 27% av de svarande som inte anser sig vara välinformerade. När man sedan ställer de svaren mot hur många som saknar

information från sin högskola/universitet så är det ca 37% som anser sig sakna någon sorts information. När man jämför svaren framkommer det därmed att det finns de som anser sig vara väl informerade av sin högskola/universitet men som tycker sig sakna viss information ändå. Om man sedan väljer att ställa detta mot tidigare forskning där bland annat Kutz m.fl. (2011) menar på att studenterna har bristande kunskap i ämnet och att det inte finns en samsyn mellan lärare och studenter. En samsyn och kunskap i ämnet är avgörande för vad studenterna tror man får och inte får göra, som att tillexempel klistra och klippa in andras texter. I den studien framkommer det att studenterna har bristande kunskap i ämnet men enkäten från denna studie visar att kunskapen inte är så pass bristfällig då alla studenter menar på att de vet vad plagiat innebär, men att informationen kan bli bättre. Många studenter menar att man gärna vill ha mer information i hur Urkund fungerar då det ofta känns som ett svart hål och kan vara en stressfaktor då man, om än man gör helt rätt, är rädd att åka fast i en kontroll eftersom man som student inte vet hur det fungerar. Ca 3% av studenterna som svarat på enkäten menar att dom inte vet om de saknar någon information. I det fallet kan man tänka att de antingen inte är insatta i ämnet eller att de menar på att de inte vet vad för information de inte tagit del utav, kanske finns det något de saknar.

I fritextsvaren finns mer utvecklade svar i vad en del studenter tycker sig sakna i information vilket lägger mer grund till informationen angående systemet Urkund som används.

”Fick nyss (efter ca 2,5 år på högskolan) reda på att Urkund har ett informationsunderlag menat för studenter. Vi har inte blivit informerade om detta underlag tidigare i utbildningen.”

- Student vid undersökt högskola.

Informationen som tycks saknas är därmed inte nödvändigtvis angående plagiat per se utan snarare systemet som används för att kontrollera plagiat och även konsekvenserna och tillvägagångssätten för vad som händer om man fastnar i en plagiatkontroll. Det materialet som studenten ovan hänvisar till är det material som

även till viss del ligger som grund för denna studie, där det framgår tips till studenter och även exempel på vad som räknas som plagiat och vad som inte är plagiat. Studenter har med andra ord förståelse för vad ordet plagiat övergripande betyder men däremot inte den djupare förståelsen för vad det kan innebära att plagiera och vad det faktiskt betyder i den akademiska världen, precis som en del intervjuade lärare varit inne på. Även här går det att koppla till bristande förståelse mellan lärare och studenter, där man inte har en samsyn på vad som delges och vad som tas emot hos studenterna, en del studenter anser sig helt informerade medan många anser att det saknar den djupa förståelsen i hur det faktiskt fungerar. Många studenter generellt över landet men främst vid det undersökta lärosätet uttrycker även att informationen kommer för sent, att informationen angående plagiat kommer när man är inne på år tre i sin utbildning och att studenterna hade önskat att få denna information i början av utbildningen så man haft det tänket med sig genom alla kurser och inte bara inför examensarbetet. Det läggs ofta vikt i kommentarerna av studenterna att det bör tas upp tidigare, att man fått informationen under utbildningens gång men i sitt tycke för sent. Studenter menar ofta att man som tidigare nämnt vet vad ordet plagiat innebär men inte hur det i praktiken fungerar och hur man ska tänka för att undvika det vilket kan kännas stressande.

”Detta är inte något som lärarna har pratat alls om. Möjligtvis regler för tentamen men inte alls annars.”

- Student vid undersökt högskola.

Det varierar mycket i hur informerade studenterna känner sig och på vilket sätt, detta är en student som inte alls känner sig informerad av sin högskola och saknar mycket information angående plagiat. Detta är någonting som Henriksson trycker på (2008) att man som lärare behöver tänka på hur information angående plagiat ges till studenten. Som lärare behöver man försäkra sig om att studenterna tar till sig informationen och utgå ifrån att det inte finns någon överflödig information i ämnet då alla studenter har olika bakgrund, därigenom behöver man även veta som lärare att studenterna vet vilka krav som ställs på deras arbeten (Henriksson, 2008). Vad

Henriksson menar sammanfaller med vad många studenter anser sig sakna samt vad lärarna i intervjuerna anser sig kunna bli bättre på. Att informationen inte alltid är tillräcklig och att man kan bli mer tydlig genom att visa exempel och kanske ge övningar för att kunna ge en djupare förståelse av innebörden för studenterna. Både för att undvika plagiering men också för att minska den onödiga stressen för många studenter som känner att de vet för lite om förfarandet.

”Vi var tvungna att utföra en onlinekurs i plagiat för att få godkänt i första kursen.”

- Student vid universitet

En student som känner sig välinformerad av sitt universitet och som inte saknar någon information har genom första kursen fått utföra en mindre plagiatkurs för att bli godkänd. Detta är ett intressant förfarande som enligt enkäten verkar vara ovanligt men positivt då studenten känner sig bekväm med sin kunskap i ämnet. En annan student från ett större lärosäte beskriver att de får skriva på ett papper där de uppger att de tagit del av skolans riktlinjer samt högskoleförordningens bestämmelser angående vilseledande. Även den studenten känner sig välinformerad och trygg med att dennes kunskap angående plagiat är tillräcklig. Det går också att koppla till vad Henriksson (2008) menar i att säkerställa studenternas kunskap, där man ger information som bygger på högskolans/universitets grundläggande information. Det speglas sedan genom svaren i en mindre kurs om plagiat, hur studenterna tar till sig informationen och kraven för utbildningen. Där skulle det exempelvis kunna vara en mindre tentamen för att säkerställa kunskapen och cirkeln är sedan sluten. Här minskas även barriären och ökar samsynen och förståelsen mellan lärare och studenter som Shaffurudin m.fl. (2017) och Kutz m.fl. (2011) diskuterar kring och belyser, där samsynen och förståelsen säkerställs genom bra information, kommunikation och kontrollerande av kunskap.

Det är även många, som tidigare nämnts, i enkäten som känner sig väl informerade och inte saknar någon information.

(Ur)kunden har alltid rätt

” Jag tycker att jag fått tillräckligt med information för att förstå vad som är tillåtet och inte tillåtet.”

- Student vid större högskola

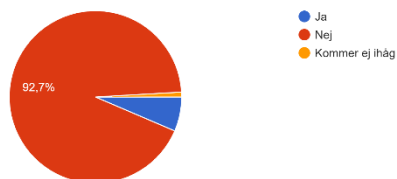
Det varierar med andra ord från att känna att man inte fått någon information alls, till att sakna den djupare förståelsen i förfarande, konsekvenser och kontrollsystemet i sig till att känna sig välinformerad som student.

4.3.2 Avsiktlig plagiering

I enkäten tillfrågas studenterna om de någon gång medvetet plagierat. Resultaten visar att det är 7 studenter som erkänt att de medvetet plagierat på något vis, det är däremot bara 1 av de 7 som har åkt fast.

Har du någon gång medvetet plagierat?

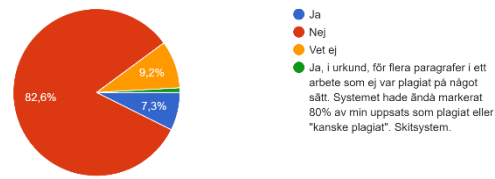
109 svar

Figur 1 - 7 erkänner plagiat, en kommer inte ihåg

Har du någon gång fastnat i en plagiatkontroll?

109 svar

Figur 2 – 9 studenter har åkt fast i någon form, 10 vet inte om de fastnat i plagiatkontroll.

Här framgår inte på vilket sätt studenten plagierat och i vilken grad men det är 6 studenter som inte fastnat i en kontroll på något vis. Något som också är intressant är att det är 9 studenter som vet om att de har fastnat men 10 som inte vet om de fastnat eller inte. Dessa 10 som inte vet går att koppla mot att de inte vet hur kontrollsystemet som används fungerar eller hur högskolans/universitetets förfarande går till, det är sådant som kan stressa upp studenter enligt undersökningen. Enligt 10kap. 9§ i högskoleförordningen (SFS 1998:1003) måste studenten informeras när en anmälan görs vilket innebär att studenterna då får vetskap i om de fastnat i en kontroll och får sedan yttra sig i ärendet och får vetskap hur förfarandet fortskrider. De 10 som inte vet om de fastnat bör då inte ha fastnat

eftersom de inte är kontaktade angående detta, men eftersom de inte fått den informationen så vet de inte. Som student behöver man alltså inte oroa sig om man inte skulle bli kontaktad i ärendet.

4.3.3 Idéer och förbättringsförslag från studenter

Studenter har många idéer om hur man skulle kunna förbättra informationen och kommunikationen för att få samma synsätt och förståelse som lärare och gemensamt få samma bild. Vissa idéer är mer genomtänkta och konkretiserade än andra men det påvisar ändå vad studenterna faktiskt saknar för information och vad som är önskvärt att utveckla och vad som kan bli bättre. Om än många studenter anser sig väl informerade och inte saknar något så är det fortfarande en stor andel studenter som önskar mer information och annan sorts information. Hur, vad och på vilket sätt informationen skulle kunna ges finns det olika förslag på men någonting värt att poängtera är att även fast många studenter känner sig välinformerade så är det ändå ungefär hälften som väljer att ge förslag på hur man skulle kunna förhindra plagiering på bästa sätt och där nämns det alltifrån kommunikation, mer djupgående information till andra sorter examinationer.

”Genom att verkligen informera om allvaret i det. Samt genom att se sitt ansvar som lärare att göra allt en kan för att studenterna inte ska känna ett behov av att plagiera. Försäkra sig om som lärare att studenterna förstår arbetets syfte och får den hjälp de behöver under arbetets gång.”

- Student vid undersökt högskola

Denna student menar på att kontinuerlig kommunikation och information rörande plagiat vore bra för att påminna och friska upp minnet hos studenterna. Att ge grundlig information första kursen och sedan påminna om plagiat och bygga upp kontinuerligt för att alltid kunna säkerställa att studenterna är medvetna om innebörden och även konsekvenserna av plagiering. Det är fler studenter som uttrycker ungefär samma sak i att det vore en fördel att påminna och utveckla

(Ur)kunden har alltid rätt

informationen under i princip varje kurs för att därigenom styrka allvaret och konsekvenserna samt anledningen till att det är fel för att i största möjliga mån undvika plagiat.

”Ändra i uppgifter så att de inte är samma varje kurstillfälle. Informera om att det är viktigt att själv skapa sina texter och inte skriva av.”

- Student vid universitet

Denna student menar på att informationen är viktig men att uppgifternas utformning är ännu viktigare. Som även många lärare varit inne på, att ändra uppgifternas upplägg för att inte locka till plagiering och snarare göra det jobbigare att plagiera. Studenten menar på att om man ändrar i uppgifter så kan man omöjligtvis ta från vad studenter tidigare skrivit i samma kurs några år innan. Då går det möjligtvis att se hur frågorna är utformade och sättet man kan tänka för att bli godkänd men man kan inte kopiera svaren då frågorna är omgjorda.

En annan student bygger på tankarna hur man kan informera studenterna på olika vis och är inne på liknande tankebanor som bland annat Kim är, att använda plagiatkontrollen på ett annat vis än bara som en kontroll och därigenom inte ge enbart muntlig eller skriftlig information angående plagiering.

”Genom att använda plagiatkontroll som ett pedagogiskt verktyg, som en del av en formativ process där studenter får lära sig hur man undviker att plagiera.”

- Student vid undersökt högskola

Studenten ovan uttrycker att man skulle kunna använda Urkund eller liknande system som ett pedagogiskt verktyg där man jobbar i en process för att undvika plagiering. Vissa lärare har börjat implementera detta men det är än så länge ganska ovanligt. Studenten efterfrågar egentligen ett annat sätt att lära på med en annan sorts information som kan gå djupare än enbart muntlig och skriftlig information, som att praktiskt använda plagiatkontrollsystemet som ett pedagogiskt verktyg där man lär sig vad som är rätt och hur man på bästa sätt undviker plagiat. I enkäten framkommer

(Ur)kunden har alltid rätt

många små tips som nämnt tidigare, i stora drag är det många som efterfrågar mer och tydligare information från lärare samt mer stöd till studenterna. Detta kan göras genom kurser i akademiskt skrivande, mer information om konsekvenser och förstärka konsekvenserna och att visa exempel - lite som studenten ovan är inne på. Alla är inte riktigt överens då någon trycker på att använda skrämstaktik och någon trycker på att inte göra det. Men generellt är de dom nämna sakerna ovan, så som information, kommunikation och examinationernas utformning, som studenterna efterfrågar i stor grad av sin högskola/universitet även om man tycker sig ha nog med kunskap i ämnet.

5 Diskussion

Med ett ökande antal ärenden i disciplinnämnden de senaste åren, är det än mer aktuellt att se över möjligheterna att förhindra plagiering. I denna studie framkommer att det behövs en förändring i kommunikation, lärande, examination och användning av plagiatkontrollsystem för att studenter och lärare ska vara på samma spår när det gäller vad som är tillåtet och inte. Dessa förändringar skulle kunna innebära att utbildningar kan få en högre kvalitet och säkerhet och därav ge mer tyngd när studenter går ut i arbetslivet efter avslutad utbildning.

5.1 Hanterande av information och plagiatärenden

Enligt Shaffurudin m.fl. (2017) och även Kutz m.fl. (2011) är den bristande kommunikationen ett problem som bygger murar mellan lärare och studenter. Studenter vet enligt tidigare undersökningar inte vad som är rätt och fel alla gånger och stress är en orsak till att studenter gör fel och fastnar i plagiatkontroller. Lärare anser sig kommunicera information angående plagiat och kontrollsystem på ett bra sätt medan studenter inte riktigt håller med, enligt tidigare studier från andra länder (Sariffuddin m.fl. 2017). Sariffuddin m.fl. (2017) menar att samsynen inte delas mellan lärare och studenter i vad som gäller kring plagiering, vad det innebär och vilka konsekvenser det kan få. I frågan angående om informationen är tillräcklig så syns det i denna undersökning att det inte riktigt finns en samsyn i hur man ska arbeta för att motverka plagiering. Det skiljer sig i vilken information man som lärare tycker är tillräcklig och även i vilka ytterligare saker man kan lägga till för att studenterna ska få en djupare förståelse för vad det faktiskt är och betyder. Kommunikationen kan enligt undersökning och resultat från denna studie förbättras och förtydligas från speciellt lärosätets och lärarnas sida.

I undersökningen är många lärare inne på att det kan förbättras genom bland annat djupare och återkommande information men att det i dagsläget ändå finns bra information att ta del av medan studenterna generellt sett önskar tydligare information. Att lärarna ibland kan anse sig nog tydliga, som exempelvis Kim menar på, kan bero på att de har mer bakgrundsinformation som för dem är helt självklar

men de tänker inte på att studenterna inte är lika pålästa och inte har bakgrundsinformation som kan verka självklar i en lärares ögon. Studenterna kan behöva se sitt eget ansvar i det hela och inse att man som student ibland behöver ta reda på vissa fakta själv, samtidigt som lärarna behöver ha i åtanke att studenterna behöver all information på ett tydligt och pedagogiskt vis för att få en djupare förståelse för innebörden och konsekvenserna av att plagiera.

5.1.1 Skillnader och likheter mellan och inom lärosäten

Det har visat sig när studentenkäten jämförs med intervjuerna att det skiljer sig ganska mycket från vilket lärosäte man studerar på, både i information och förfarande men däremot aldrig i övergripande handläggning av ärenden om än studenterna inte alltid har så bra koll på just det sistnämnda. Handläggningen av disciplinära ärenden styrs genom skrivelser i högskoleförordningen som lärosätena ska följa i största möjliga mån (Högskoleförordningen §10). Förordningen är övergripande och ibland tolkningsbar som många lagtexter kan vara för att det ska finnas utrymme för annorlunda förfaranden för lärosäten om det skulle behövas men att lärosäten som standard ska följa det som står för att det inte ska kunna bli orättvist eller jävigt.

Många av studenterna som svarat på enkäten och uttryckt att det saknas information från lärosätet kommer från den högskola som är undersökt i denna studie. De som valt att svara i fritextsvar som studerar på större högskola eller på ett universitet uttrycker mer ofta att de känner sig välinformerade i både innebörd och konsekvenser. Detta innebär att denna studie pekar på att mindre lärosäten har svårare att nå fram med den mer djupgående informationen så som förfarande vid upptäckt av plagiering eller information angående det plagiatkontrollsystem som används. Det kan finnas flera anledningar till det men en tolkning kan vara att de mindre lärosätena har mindre resurser och mindre antal fall som gör att det kanske inte upptäcks på samma sätt. Det kan även bero på att de mindre lärosätena kanske ligger lite efter i både uppdagande av plagieringsfall och därigenom då också hantering och motverkande av detta. Det betyder inte att det som görs i dagsläget är

bristfälligt men att det finns många fler sätt för lärosäten och speciellt de mindre att informera om och motverka plagiat i större mån, att det idag mer hanteras när det händer än att det förebyggs i samma grad som på större lärosäten.

Studenter på ett visst universitet får, enligt resultatet av denna undersökning, till exempel skriva under att man tagit del av informationen angående vilseledande och därigenom plagiat tidigt i programmet, medan studenter på en mindre högskola får informationen till viss del muntligen i början av programmet när all annan information ges och sedan i kurs-PM inför varje kurs men ingenting mer än så. Det ger alltså inte studenten en känsla av eget ansvar vilket en underskrift kan antas göra på ett annat vis. Behöver studenten skriva under att denna tagit del av informationen både vad gäller lärosätets interna riktlinjer och även högskoleförordningens stadgar så kan det bli svårare för studenten i ett senare skede att säga att denne inte vet. Det är ofta en hake enligt lärare på det undersökta lärosätet då studenter inte blir fällda eftersom studenten inte tagit del av fullständig information och därigenom inte vet bättre och då går det inte att styrka uppsåt (medveten plagiering).

Enligt undersökningen kan det även skilja sig mycket i hur man arbetar motverkande mot plagiat inom ett lärosäte, det visar sig genom lärarintervjuerna på den undersökta högskolan. Det ser där väldigt olika ut beroende på vilken institution man läser på, vilket program man läser och vilken lärare man har. Det finns övergripande information för hela högskolan på dess hemsida men den informationen ges på lite olika sätt och mer eller mindre djupgående. Förmodligen för att lärarna i fråga har olika kunskap och erfarenhet som framkommer genom analysen av intervjuerna. Har man som lärare fått anmäla olika studenter flertalet gånger så blir man enligt vad som framkommer i intervjuerna mer noggrann med att påpeka följderna av att plagiera och mer noggrann att hänvisa till de texter som högskolan har på sin hemsida samt textdelen i kurs-PM angående plagiat. Att det skiljer sig kan nog bero på många anledningar men det är en av de sakerna som helheten av undersökningen visar bör jämnas till, så rätt information går ut till alla studenter på ett tydligt vis, åtminstone på samma lärosäte. Henriksson (2008) menar att det är svårt att ha ett gemensamt policydokument för ett lärosäte då det finns en mängd dokument för lärosätet som

sedan är svårt att referera till och använda sig utav, så att lägga till ett policydokument för plagiat skulle vara att lägga till ett till dokument i mängden. Hon poängterar att det är svårt med hur man övergripande ska hantera det och att man tillsammans på lärosätet får komma fram till en bra lösning men att man alltid måste ha målet i bakhuvudet, varför och hur det ska gå till för att det inte bara ska bli ett dokument i mängden som är svårt att arbeta mot (Henriksson, 2008). Det kan behöva finnas något övergripande dokument eller någon handlingsplan för åtminstone varje enskilt lärosäte enligt vad denna studie visar, för att det ska gå att säkerställa att alla studenter får korrekt och tillräcklig information, men exakt hur det ska utformas får man jobba fram tillsammans på varje enskilt lärosäte.

5.1.2 Examinationer

Många lärare i intervjuerna och en del studenter påpekar hur viktigt det är att tänka på hur man som lärare utformar en uppgift/tentamen. Så som läraren Mika menar så går det som lärare att i princip bjuda in studenten till att fuska om man utformar en uppgift på så vis att det är korta svar och samma frågor varje år. Det är även en student i enkäten inne på, att byter man ut frågorna så är det svårare för en student att hitta rätt svar från tidigare års examinationer som bara är att klistra in. Det är klart att det kan gå ändå men det blir betydligt svårare om man har mer personliga frågor som handlar om att koppla teori till verkliga händelser/upplevelser av arbetslivet tillexempel. Det skulle kunna innebära att det kommer ta mer tid för studenter att söka upp material att kopiera ifrån vilket gör det direkt onödigt och leder studenten till att inte ens försöker. Skulle det senare visa sig att student ändå har valt att gå den vägen så är det också lättare för läraren att se att så är fallet, just för att två personer i princip aldrig kan ha samma syn på någonting med samma ord om än det kan vara samma händelse. Det är någonting lärarna i intervjuerna trycker väldigt mycket på, att göra uppgifterna på så vis att om det nu går att fuska så ska det vara lika lätt att fastna i en plagiatkontroll som i examineringen för att man som student inte har visat att man kan det man ska kunna och därav inte kan bli godkänd.

Henriksson skriver att det är viktigt att se till att koppla det som examineras till det som är genomgången i undervisningar, att poängtera för studenter varför det är viktigt att läsa viss studentlitteratur och material som är kopplat till kursen, detta för att förhindra plagiat (2008). Ser man som lärare till att studenterna genom undervisning under kursens gång till exempel läser materialet som ska användas i examinationen så har man där kommit långt i att studenterna förmodligen inte väljer att klippa och klistra från någon annanstans då de redan använt materialet. Är examinationen mindre kopplad till vad som tas upp under undervisningstillfällena så är det större risk att studenterna plagierar av någon annan student eller någonting från internet (Henriksson, 2008). Både Henriksson och lärare och förvaltningspersonal är inne på samma sak, att det är en viktig process men att det finns lite olika sätt att genomföra det på.

Lärarnas inställning kan tolkas ganska hård, att man vill sätta dit studenter, men det är inte det detta handlar om. Lärarna vill att studenterna ska lära sig något och kunna använda den kunskapen på ett bra sätt och visa att man lärt sig något, som Mika är inne på, skulle en student då välja att vilseleda läraren för att få till sig ett betyg som denne inte förtjänar så menar lärarna på att det ska vara lättare att fastna. Då gäller det att uppgiften är så bra utformad så man som student inte råkar hamna där samt att informationen om vad som är otillåtet ska vara klar och tydlig så det inte går att skylla på att man som student inte visste.

Det handlar också om att hålla en god kvalitet på utbildningen och om flera kan fuska sig igenom så erhåller inte dessa studenter en god kvalitet och det kan slå tillbaka på lärosätet i efterhand vilket inte är bra för varken lärosätet, studenten eller arbetsplatsen.

Det visade sig även genom studien att det är viktigt att som lärare överväga varför man har hemtentamen och själv ifrågasätta om den inte gör sig bättre som salstentamen, speciellt om det är korta frågor som enbart är förankrade i någon sorts litteratur. Detta då det på ett annat sätt säkerställer att studenter varken otillåtet

samarbetar eller att någon skriver av ett annat verk då det går att begränsa eller inte tillåta böcker och andra källor på ett annat sätt under en salstentamen.

5.1.3 Användningen av systemet Urkund

Urkund är möjligt att använda på olika sätt, huvudsyftet är att det ska vara en kontrollstation som hjälpmedel till lärare och examinatorer, för att se så studenterna inte litterärt stulit någon annans verk. På vilket sätt det i dagsläget används i kurser och uppgifter är enligt undersökningen likvärdigt oavsett kurs eller institution på den undersökta högskolan, det används vid slutinlämning. Det är en lärare, Kim, som avstår från att använda Urkund på grund utav att kurserna inte är utformade på ett vis som enligt hen är svåra att dra genom ett kontrollsystem. Hen menar också att examinationerna inte kräver det då de bygger på personliga reflektioner kopplade till erfarenheter av olika slag. Däremot är Kim ensam, enligt vad som framkommer i resultatet, om att i en av de kurser som Urkund används så gör hen det till ett självkritiskt moment där studenterna får tillbaka rapporten, bearbetar och därefter skickar in igen. Varför hen anser att det är ett system som inte är så användbart är för att de kurser hen har är annorlunda i examinationsuppgifterna då de bygger på kontinuerliga reflektioner och bearbetning genom onlinepublicering som sedan avslutas med en större inlämning som examination för kurserna.

Det är som nämnt ovanligt att arbeta på det sättet som Kim ofta väljer att göra och det är inte alla som delar hens åsikt. Däremot är det många lärare och examinatorer som fastnar i "träsket" att göra som alla andra för att det är, enligt vad dom tror, vad som fungerar bäst. Det är inte ett applicerbart tänk på alla kurser och examinationer men under intervjuerna har det inte varit helt främmande för många lärare att gå mer åt ett liknande håll i att låta studenterna själva få bearbeta sina texter på ett självkritiskt sätt och därigenom få en större förståelse för hur kontrollsystemet fungerar och ser ut. Chaudhuri menar i sin artikel om hur effektiva kontrollprocesserna är (2008) att det är bra att låta studenterna använda sig av systemet som ett hjälpmedel snarare än det ska ses som en kontrollstation. Detta för

att ge studenterna ett bra verktyg till att lära sig hantera källor och referenser och därigenom öka förståelsen (Chaudhuri, J. 2008).

Att låta studenter använda kontrollsystemet som ett hjälpmedel kan också anses som en farlighet då studenterna i så fall också tydligare kan lära sig bristerna i systemet som självklart också existerar, det är en aspekt att väga in i utformningen för att i största möjliga mån undvika den utgången. Däremot är det en fördel som i mitt tycke väger över i att studenter som enligt undersökningen blir stressade över att de varken vet hur systemet fungerar, hur analysen från det ser ut samt hur förfarandet från lärosätet fungerar kommer få en större inblick i det och därigenom veta vad som gäller och att de inte behöver stressa upp angående det.

5.2 Metoddiskussion

Genom en metodkombination med både intervjuer och enkäter så har jag i denna studie fått en hel del material att jobba med för att kunna analysera och besvara studiens syfte och frågeställning.

Intervjuerna har varit innehållsrika eftersom ämnet ligger nära de flesta lärare och även en del förvaltningsanställda. Den ursprungliga planen var att genomföra fler intervjuer, men när 8 var gjorda upplevde jag en teoretisk mättnad och inget nytt verkade framkomma. En begränsning med studien är dock att endast lärare och förvaltningsanställda ifrån ett lärosäte finns representerade, att inkludera fler lärosäten hade kunnat ge en bättre helhetsbild och möjlighet att jämföra resultatet med studenternas enkätsvar och därmed kunna dra mer övergripande slutsatser. Risker som blir i denna studie är att det blir för lokal data från intervjuerna som jämförs med rikstäckande data från enkäterna och att det inte riktigt visar sig rättvist. Ämnet i denna uppsats är också något som verkar engagera studenter då enkäten besvarades av många.

Enkäten gick ut tidigt i utförandet av denna uppsats, vilket resulterat i att vissa av frågorna var mer eller mindre relevanta. Det bästa hade varit att analysera något eller några intervjuer först för att sedan specificera frågorna i enkäten och därigenom få

ett uttömmande svar. På så vis hade frågorna i enkäten kunnat bli mer djupgående och ge en bättre bild av vad studenterna egentligen vet om till exempel just begreppet plagiat. I enkätsvaren framkommer det att alla vet vad plagiat är men där skulle en följdfråga exempelvis kunna vara att studenten ska beskriva vad det är för att då se på vilken nivå kunskapen ligger. Sammanfattningsvis hade möjligheten att ställa fler riktade följdfrågor gett mer uttömmande och nyanserade svar även från studenterna.

Vidare är analysen av det insamlade materialet endast utförd av en person vilket kan ha varit en nackdel då inget reliabilitetstest exempelvis genomförts eller tolkningar kunnat diskuteras. Hade analysen utförts av flera personer hade resultatet därför kunnat bli ännu mer trovärdigt.

5.3 Rekommendation till lärosäten

I undersökningen har det uppkommit en mängd tips och aspekter från både lärare, förvaltningspersonal och från studenter angående både motverkande av plagiat och förbättring av utbildningskvalité.

Till att börja med bör varje enskilt lärosäte diskutera om det är bra idé att göra ett lärosätetsgemensamt informationsdokument som även ger tips på hur och när man bör ge information till studenterna och förslagsvis vilken information som ges när, detta för att på bästa sätt försöka ge alla studenter samma information och samma grund att stå på.

Vidare uppmanas lärosätet och lärare att se över den information som i dagsläget finns och som om den är tillräckligt tydlig, hänvisa till högskoleförordningen i de texter som handlar om vilseledande och förfarande. Försök hitta "nya" sätt att nå fram till studenter. Använd och hänvisa också till det materialet som redan finns både inom lärosätet, rikstäckande och det material som plagiatkontrollsystemet tillhandahåller. Systemet Urkund har ett bra, tydligt och lättläst material som är till för studenter som förslagsvis bör hänvisas till både muntligen, i kurs-PM och på till exempel lärosätets hemsida i anslutning till den information som finns angående vilseledande. Lärosäten bör följa det exemplet med att studenter får skriva under på

(Ur)kunden har alltid rätt

att de är medvetna om vad vilseledande innebär och vad följderna kan komma att bli om det inte följs, för då säkerställer man att studenterna tagit del av informationen och man överlåter ansvaret till den individuella studenten.

Som lärare på någon av de första kurserna i ett program kan det vara bra att se över om det finns andra sätt än de som idag används för att informera studenter angående vilseledande för att se om studenterna saknar någon information och därefter ge den informationen.

På program- och kursnivå rekommenderas att det övergripande ses över igenom vilka sorts examinationer som utförs, vad de innehåller och att det senare diskuteras om det är det bästa sättet för att examinera varje enskild student på ett rättvist sätt utan att lura in studenten i "plagiatträsket".

Till sist vill jag rekommendera alla lärosäten som använder sig av Urkund att diskutera användandet och tillsammans, inom lärarlag och förvaltningspersonal, se över om det vore rimligt att implementera Urkund på ett mer pedagogiskt vis än det enligt denna undersökning görs idag. Till exempel om det skulle gå att lägga in en självkritisk del till studenterna där de får arbeta med sina egna texter (kanske inte några stora uppgifter) mot Urkund för att själva få ett kritiskt förhållningssätt till vad som är okej och rimligt.

6 Slutsatser

Resultatet av denna studie visar att det redan pågår en del förbättringsarbeten för att motverka plagiat och att det på det lärosätet som undersöks förs diskussioner mellan lärarlag och förvaltningspersonal i hur man skulle kunna framföra information på ett tydligare vis. Det finns alltid saker att förbättra och det som bör ligga i fokus enligt undersökningen är information, kommunikation och utformning av examinationer.

Generellt sett upplever lärare att systemet Urkund fungerar bra men att det också finns brister i systemet. Användningen av systemet ligger på ungefär samma nivå för alla lärare men varierar lite i detaljer gällande hur noggrann man är, hur mycket tid man har och hur mycket man som lärare vet om systemet. Det kan enligt en del gå att använda Urkund på fler sätt för att nå ut med mer djupgående information och uppnå ett självkritiskt tänkande hos studenterna.

Studenterna har en generell vetskap om vad plagiat är men många saknar ändå en mer djupgående information angående förfarande och plagiatkontrollsystemet som används. Barriären mellan lärare och studenter var inte lika stor som det från början verkade som men än är inte kunskapen om plagiat likvärdig mellan dessa och bör arbetas vidare med.

Slutsatsen som dras från denna studie blir därför att lärosätena bör arbeta aktivt för att utveckla sitt motverkande arbete mot plagiat och se över den informationen som ges i dagsläget, för att i framtiden kunna vara mer tydliga och ge den informationen som studenter efterfrågar. Detta för att nå en bra balans och för att undvika plagiatfall i största möjliga mån.

6.1 Rekommendationer till fortsatt arbete

Till vidare studier föreslås att intervjua lärare och förvaltningspersonal från fler lärosäten samt för att få in mer övergripande data även göra en rikstäckande enkät för samma målgrupp.

(Ur)kunden har alltid rätt

Det rekommenderas även att göra en djupare rikstäckande enkät till studenter och även här göra stickintervjuer, förslagsvis ta in mailadresser av dom som vill och är intresserade och genom det hitta studenter att intervjua djupare i ämnet. Förslagsvis kan man göra gruppintervjuer för att diskutera ämnet och uppmana till att diskutera mellan studenter för att i slutändan få mer utvecklande svar.

Detta skulle göra att studien får större förankring på nationell nivå både genom lärare, förvaltningsanställda och studenter och resultatet skulle vara mer användbart på rikstäckande nivå.

Källförteckning

Anderson, M; Artursson Wissa, U; Avdic, A; Oom Gardtman, U & Skogbergs, A (2018). Formativ feedback i högre utbildning [Elektronisk] *Inventering, förslag och organisatorisk implementering*. Borlänge: Tillgänglig: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:du-29728> [2019-05-08]

Chaudhuri, J. (2008). Deterring digital plagiarism, how effective is the digital detection process?. [Elektronisk] *Webology*, Vol 5, Iss 1, Article 50. Tillgänglig: Directory of Open Access Journals/ <http://www.webology.org/2008/v5n1/a50.html> [2019-05-23]

Denscombe, M (2016). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (2002). [Elektronisk]. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2019-05-23]

Henriksson, Ann-Sofie (2008). *Att förebygga plagiat i studentarbeten: en pedagogisk utvecklingsmöjlighet*. [Elektronisk]. Uppsala: Uppsala universitet. Tillgänglig: <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:447376/FULLTEXT01.pdf> [2019-05-08]

Kutz, E., Rhodes, W., Sutherland, S. & Zamel, V. (2011). Addressing plagiarism in a digital age. [Elektronisk] *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-Knowledge*. Summer, 2011, Vol. 9 Issue 3, p15-35. Tillgänglig: Academic OneFile [2019-05-23]

Kyrk, Pontus (2015). *Disciplinären 2014 vid universitet och högskolor*. [Elektronisk]. Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Rapport 2015:6. Tillgänglig: <https://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4ca5/1487841875516/rapport-2015-04-28-disciplinaren-2014.pdf> [2019-05-23]

PriInfo (u.å). Plagiathandboken - Tips och råd till elever och studenter.

[Elektronisk] Urkund. Tillgänglig:

https://secure.orkund.com/static/manuals/URKUND_Plagiarism_Handbook_SE.pdf

[2019-05-23]

Sariffuddin, S., Astuti, K.D. & Arthur, R. (2017). Investigating Plagiarism: The Form and the Motivation in Performing Plagiarism in High Education. [Elektronisk] *Journal of Education and Learning*. Vol. 11 (2) pp. 172-178. Tillgänglig:

<https://media.neliti.com/media/publications/74388-EN-investigating-plagiarism-the-form-and-th.pdf> [2019-05-23] DOI: 10.11591/edulearn.v11i2.5994

SFS 1993:100. *Högskoleförordningen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Tenfält, T. (2018). Fusket ökar kraftigt på svenska högskolor. [Elektronisk] *Dagens Nyheter*. 30 September. Tillgänglig: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/fusket-okar-kraftigt-pa-svenska-hogskolor/> [2019-10-06]

<https://www.dn.se/nyheter/sverige/fusket-okar-kraftigt-pa-svenska-hogskolor/> [2019-10-06]

Urkund.com. (u.å). URKUNDS KÄLLOMRÅDEN. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.orkund.com/sv/om-orkund/kallomraden/> [2019-05-23]

Wager, E. (2014). Defining and responding to plagiarism. [Elektronisk] *LEARNED PUBLISHING*. 27(1):33-43. Tillgänglig: British Library Document Supply Centre Inside Serials & Conference Proceedings/ <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.server.hv.se/doi/epdf/10.1087/20140105> [2019-05-23] DOI: 10.1087/20140105

Vehvilhäinen, S., Löfström, E. & Nevgi, A. (2017). Dealing with plagiarism in the academic community: emotional engagement and moral distress. [Elektronisk] *Higher Education: The International Journal of Higher Education Research*, v75, n1, p1-18, Jan 2018. 18pp. Tillgänglig: ERIC [2019-05-23] DOI: 10.1007/s10734-017-0112-6

Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Eftersom denna intervju är semistrukturerad kan vissa frågor bli uteslutna under intervjun och vissa frågor kan gå djupare. Det är även lite olika frågor beroende på vem som intervjuas och vilka arbetsuppgifter denne har. I intervjuguiden ser ni en rubrik som endast är till för förvaltningsanställda då det arbetar i ämnet på ett annorlunda vis än lärare. Förvaltningsanställda får samma frågor som lärarna i stort men också lite mer specifika frågor.

Allmänna frågor:

- Vad arbetar du med på högskolan?
- Hur kommer du i kontakt med Urkund och plagiat i ditt arbete?
- Fusk och plagiat kan vara en fråga som väcker mycket frågetecken, oro och känslor – speciellt hos studenter. Är det något du har fått erfara?
- Hur informeras studenterna om fusk och plagiat?
 - Tror du det finns fler eller bättre sätt att nå ut på och i så fall hur?
- Tror du att det finns någon information som saknas och hur skulle man i så fall kunna nå ut med den?

Frågor angående Urkund:

- Vad vet du om systemet Urkund?
- Hur använder du systemet?
- Hur hjälper systemet dig att se plagiat?
- Finns det något annat sätt man kan använda Urkund på och hur i så fall?
- Hur användbart är systemet enligt dig?
- Är det någonting du saknar i systemet?
- Hur skulle du önska att ett kontrollsystem fungerade?

Övriga frågor:

(Ur)kunden har alltid rätt

- Kan examinationers utformning påverka möjligheten till plagiering och i så fall hur?
- När anmäler man plagiatfall och hur går det till?
- Känner sig examinatorer och lärare bekväma i systemet vi har på högskolan i dagsläget?
- Vad skulle man kunna förändra/förbättra för att underlätta för lärare/anställda och studenter tror du? I processen, examinationer, information, Urkund osv.
- Hur tror du att det kan komma att se ut i framtiden, om kanske 5–10 år eller så?

Frågor till enbart förvaltningsanställda:

- Hur jobbar denna högskola mot fusk/plagiat?
 - Vem anmäler och när?
 - Hur går anmälan till?
 - Vad händer sen?
 - Kan det bli orättvist på något vis?
 - Vad tror du studenterna tycker om systemet?
- Hur jobbar man på andra lärosäten?
- Anser du med din erfarenhet att studenterna är välinformerade i ämnet?
- Skulle du säga att det generellt är många ärenden till disciplinnämnden?
 - Vad skulle vi kunna göra för att minska anmälningar/fusk?
- Vilken kategori av fusk är störst?
 - När börjar det indikera på fusk?

Avslut:

- Någonting du vill styrka/tillägga?
- Övrigt?

Bilaga 2: Frågeformulär till studenter

Innan enkäten startade finns det informationstext för respondenten att ta ställning till där jag bland annat vägde in en del etik för att vara så tydlig mot respondenten som möjligt. Etikdelen i texten ser du nedan:

”Denna enkät är helt anonym. Det är önskvärt med så ärliga svar som möjligt då det är direkt avgörande för detta examensarbete, med det sagt så är det inte personbundet och det är totalt anonymt av den anledningen.”

Enkäten skickades ut via Facebook öppet och i olika grupper, via LinkedIn och den delades även via mail.

De flesta frågorna hade färdiga svar, ja och nej samt ett alternativ för att fylla i ett eget svar. Några frågor var fritextsvar och vissa av dessa var frivilliga utvecklande frågor relaterat till frågan över.

Allmänna frågor:

- Vilken högskola/universitet studerar du på? (obligatoriskt)
- Ålder (obligatoriskt)

Allmän kunskap:

- Vet du vad plagiat är? (obligatoriskt)
- Har du hört talas om systemet Urkund? (obligatoriskt)
- Har du blivit väl informerad av din högskola/universitet angående fusk och plagiat anser du? (obligatoriskt)
- Har din högskola/universitet information kring plagiat online? (obligatoriskt)
- Saknar du någon information från högskolan/universitetet angående fusk och plagiat? (Obligatorisk)
 - Utveckla gärna ditt svar på ovanstående fråga (frivillig, fritext)
- Vet du om din högskola/universitet arbetar förebyggande mot plagiat? (obligatorisk)
 - Om ja, hur? (frivillig, fritext)
- Vet du hur plagiatkontroll fungerar? (obligatorisk)
- Övrigt? (frivillig, fritext)

Personlig kontakt med plagiering:

Här är det viktigt att verkligen svara så ärligt som möjligt, eftersom det är anonymt kommer det inte komma fram vad just du svarar. Det kommer inte gå att koppla till just dig.

- Har du någon gång medvetet plagierat? (obligatorisk)
- Har du någon gång fastnat i en plagiatkontroll? (obligatorisk)

Övrigt:

- Hur tror du man kan förhindra plagiering på bästa sätt? (frivillig, fritext)
- Finns det något du vill tillägga som kan vara till hjälp för denna studie? (Frivillig, fritext)

HÖGSKOLAN VÄST
Institutionen för ekonomi och IT
Avdelningen för medier och design
461 86 TROLLHÄTTAN
Tel 0520-22 30 00
www.hv.se